Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 9ης Σεπτεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινωνική πολιτική — Οδηγία 2000/78/ΕΚ — Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία — Άρθρα 2, 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και 6, παράγραφος 1 — Άμεση διάκριση λόγω ηλικίας — Βασικός μισθός των δικαστών — Μεταβατικό καθεστώς — Νέα κατάταξη και μεταγενέστερη εξέλιξη — Διαιώνιση της διαφορετικής μεταχείρισης — Δικαιολογητικοί λόγοι»

Στην υπόθεση C-20/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Berlin (Γερμανία) με απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Ιανουαρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

**Daniel Unland**

κατά

**Land Berlin,**

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (εισηγητή), J. L. da Cruz Vilaça και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 15ης Απριλίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο D. Unland, εκπροσωπούμενος από τον M. Quaas, Rechtsanwalt,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Hesse,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους T. Maxian Rusche, D. Martin και M. Kellerbauer,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης και το συμπλήρωμά της αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 2, 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ L 303, σ. 16).

2 ΟΙ αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του D. Unland και του Land Berlin, αντικείμενο της οποίας είναι οι όροι της κατάταξης των δικαστών του ομόσπονδου αυτού κράτους στο νέο μισθολογικό καθεστώς και της μεταγενέστερης εξέλιξής τους.

### Το νομικό πλαίσιο

*Το δίκαιο της Ένωσης*

3 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/78, «σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη».

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

α) συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο,

[...]».

5 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει ότι η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, «τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών».

6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση, εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

β) τον καθορισμό ελάχιστων όρων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση, για την πρόσβαση στην απασχόληση ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση,

[...]».

7 Σύμφωνα με το άρθρο 16, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταργηθεί κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη αντιβαίνουσα στην αρχή της ίσης μεταχείρισης.

*Το γερμανικό δίκαιο*

Ο προϊσχύσας ομοσπονδιακός νόμος για τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων

8 Ο ομοσπονδιακός νόμος για τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων (Bundesbesoldungsgesetz), όπως ίσχυε στις 31 Αυγούστου 2006 (στο εξής: παλαιός ομοσπονδιακός νόμος για τη μισθοδοσία), εξακολούθησε να εφαρμόζεται στους ομοσπονδιακούς δημόσιους υπαλλήλους και δικαστές μέχρι τις 30 Ιουνίου 2011 και στους δημοσίους υπαλλήλους και δικαστές του Land Berlin (ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου) μέχρι τις 31 Ιουλίου 2011, με τη μορφή που είχε ως μεταβατική ρύθμιση για το Βερολίνο [Bundesbesoldungsgesetz in der Überleitungsfassung für Berlin, στο εξής: παλαιός BBesG Bln].

9 Το άρθρο 38 του παλαιού ομοσπονδιακού νόμου για τη μισθοδοσία, με τίτλο «Υπολογισμός του βασικού μισθού», όριζε τα εξής:

«(1) Ο βασικός μισθός υπολογίζεται ανάλογα με τις βαθμίδες ηλικίας, στο μέτρο που το μισθοδοτικό καθεστώς δεν προβλέπει σταθερούς μισθούς. Ο προβλεπόμενος για ορισμένη βαθμίδα ηλικίας βασικός μισθός οφείλεται από την 1η του μήνα κατά τον οποίο συμπληρώνεται το κρίσιμο έτος της ηλικίας.

(2) Αν ο δικαστής ή ο εισαγγελέας προσλαμβάνεται μετά τη συμπλήρωση του 35ου έτους της ηλικίας του, για τον υπολογισμό του βασικού μισθού λαμβάνεται ως βάση μια ηλικία αναφοράς, η οποία αντιστοιχεί στην πραγματική ηλικία, μείον το ήμισυ των πλήρων ετών που έχει συμπληρώσει ο ενδιαφερόμενος μεταξύ της συμπλήρωσης του 35ου έτους και του διορισμού του [...].

(3) Οι δικαστές και εισαγγελείς οι οποίοι δεν έχουν ακόμη συμπληρώσει το 27ο έτος της ηλικίας τους λαμβάνουν τον αρχικό βασικό μισθό του βαθμού τους μέχρις ότου συμπληρώσουν την προβλεπόμενη ηλικία για την εξέλιξή τους στις βαθμίδες ηλικίας.

(4) Υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 2, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, στην πραγματική ηλικία προστίθεται το ήμισυ του μετά τη συμπλήρωση του 35ου έτους της ηλικίας χρόνου κατά τον οποίο δεν υπήρχε αξίωση μισθού [...].»

Ο νέος νόμος για τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων του Land Berlin

10 Δυνάμει του νόμου για τη νέα μισθολογική ρύθμιση για τους δημόσιους υπαλλήλους του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου (Gesetz zur Besoldungsneuregelung für das Land Berlin — Berliner Besoldungsneuregelungsgesetz, στο εξής: νέος νόμος του Βερολίνου για τη μισθοδοσία), της 29ης Ιουνίου 2011, οι δικαστές του ομόσπονδου κράτους αυτού οι οποίοι υπηρετούσαν ήδη την 1η Αυγούστου 2011 (στο εξής: υπηρετούντες ήδη δικαστές) υπόκεινται σε διαφορετικούς κανόνες από αυτούς που έχουν εφαρμογή στους δικαστές που προσλήφθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή (στο εξής: νέοι δικαστές).

– Η περιφερειακή ρύθμιση για τη μισθοδοσία των νέων δικαστών

11 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου τροποποίησε τον παλαιό BBesG Bln. Οι αποδοχές των νέων δικαστών διέπονται συνεπώς από τον νόμο αυτό όπως ισχύει μετά από την τροποποίησή του (στο εξής: νέος BBesG Bln). Οι κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις του έχουν ως εξής:

«Άρθρο 38: Υπολογισμός του βασικού μισθού

(1) Ο βασικός μισθός των δικαστών και εισαγγελέων υπολογίζεται κατά κλιμάκια, στο μέτρο που το μισθοδοτικό καθεστώς δεν προβλέπει σταθερούς μισθούς. Η μετάβαση στο αμέσως υψηλότερο κλιμάκιο συναρτάται προς την επαγγελματική εμπειρία.

(2) Για τον πρώτο διορισμό σε θέση που θεμελιώνει δικαίωμα για λήψη αποδοχών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, καθορίζεται βασικός μισθός που αντιστοιχεί στο κλιμάκιο 1, εφόσον δεν συνυπολογίζονται προγενέστερες περίοδοι κατ' εφαρμογή του άρθρου 38a, παράγραφος 1, του παρόντος νόμου. Το κλιμάκιο καθορίζεται με γραπτή διοικητική πράξη που ισχύει από την 1η του μήνα κατά τον οποίο αρχίζει να ισχύει ο διορισμός.

(3) Ο βασικός μισθός αυξάνεται μετά από τριετή πείρα στο κλιμάκιο 1, ανά διετία στα κλιμάκια 2 έως 4 και ανά τριετία στα κλιμάκια 5 έως 7. Οι περίοδοι χωρίς δικαίωμα αποδοχών καθυστερούν την εξέλιξη κατ' αναλογία της διάρκειάς τους, εφόσον δεν ορίζεται κάτι άλλο στο άρθρο 38a, παράγραφος 2, του παρόντος νόμου.

[...]»

– Η ρύθμιση για τη μισθοδοσία των υπηρετούντων ήδη δικαστών

12 Σύμφωνα με το άρθρο ΙΙ, παράγραφος 1, του νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου, ο νόμος για τη θέσπιση μεταβατικού καθεστώτος για τη μισθοδοσία των δημόσιων υπαλλήλων του ομόσπονδου κράτους τους Βερολίνου (Berliner Besoldungsüberleitungsgesetz, στο εξής: BerlBesÜG), της 29ης Ιουνίου 2011, ορίζει τον τρόπο ένταξης των υπηρετούντων ήδη δικαστών στο νέο σύστημα και της κατάταξής τους, καθώς και τα μεταβατικά μέτρα που θα εφαρμόζονταν στους δικαστές αυτούς.

13 Το άρθρο 2 του BerlBesÜG επιγράφεται «Κατάταξη στα κλιμάκια και στα μεταβατικά κλιμάκια των βαθμών της κατηγορίας μισθοδοσίας Α» και ορίζει τα εξής:

«(1) Την 1η Αυγούστου 2011 οι δημόσιοι υπάλληλοι κατατάσσονται, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στις επόμενες παραγράφους, στα κλιμάκια ή στα μεταβατικά κλιμάκια που προβλέπονται στο παράρτημα 3 του [νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου], ανάλογα με την κατεχόμενη στις 31 Ιουλίου 2011 θέση και τον βασικό μισθό που δικαιούνταν την 1η Αυγούστου 2011 κατ' εφαρμογή του νόμου περί προσαρμογής

των αμοιβών και των συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου του 2010/2011, της 8ης Ιουλίου 2010 (GVBl. σ. 362, 2011 σ. 158). Το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται κατ' αναλογία στους τελούντες σε άδεια άνευ αποδοχών υπαλλήλους. Στην περίπτωσή τους πρέπει να λαμβάνονται ως βάση η θέση που θα κατείχαν και ο βασικός μισθός που θα τους καταβαλλόταν, αν η άδειά τους έληγε στις 31 Ιουλίου 2011.

(2) Ο δημόσιος υπάλληλος κατατάσσεται, σύμφωνα με την ανωτέρω παράγραφο 1, στο κλιμάκιο ή μεταβατικό κλιμάκιο που αντιστοιχεί στο στρογγυλοποιημένο προς τα πάνω ποσό του βασικού μισθού. Αν δεν είναι δυνατή κατάταξη σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο, ο υπάλληλος κατατάσσεται στο αμέσως υψηλότερο κλιμάκιο ή μεταβατικό κλιμάκιο [...]».

14 Το άρθρο 5 του BerlBesÜG επιγράφεται «Κατάταξη στα κλιμάκια και τα μεταβατικά κλιμάκια των βαθμών R1 και R2» και προβλέπει τα εξής:

«Οι δικαστικοί λειτουργοί που λαμβάνουν αποδοχές βαθμού R1 ή R2 κατατάσσονται, ανάλογα με τη θέση που είχαν στις 31 Ιουλίου 2011 και του βασικού μισθού που θα δικαιούνταν την 1η Αυγούστου 2011 σύμφωνα με τον νόμο περί προσαρμογής των αμοιβών και των συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου του 2010/2011, στα κλιμάκια ή μεταβατικά κλιμάκια του βασικού μισθού που προβλέπονται στο παράρτημα 4 του [νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου]. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και παράγραφοι 2 έως 4, εφαρμόζεται κατ' αναλογία.»

15 Το άρθρο 6 του BerlBesÜG, που αναφέρεται στη μεταγενέστερη εξέλιξη, ορίζει τα εξής:

«(1) Σε περίπτωση κατάταξης σε ένα από τα κλιμάκια του βασικού μισθού που προβλέπονται στο παράρτημα 4 του [νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου] βάσει βασικού μισθού που αντιστοιχεί τουλάχιστον στη βαθμίδα ηλικίας 3 των βαθμών R1 και R2, βασικού μισθού ο οποίος, σύμφωνα με τον νόμο περί προσαρμογής των αμοιβών και των συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου του 2010/2011, θα ίσχυε την 1η Αυγούστου 2011, ο δικαστικός λειτουργός κατατάσσεται στο αμέσως υψηλότερο κλιμάκιο ή, σε περίπτωση κατάταξης σε ένα από τα μεταβατικά κλιμάκια που προβλέπονται στο παράρτημα 4, ο δικαστικός αυτός λειτουργός κατατάσσεται στο κλιμάκιο που αντιστοιχεί στο μεταβατικό αυτό κλιμάκιο, και συγκεκριμένα κατά τον χρόνο κατά τον οποίο ο ενδιαφερόμενος θα είχε φθάσει στην αμέσως υψηλότερη βαθμίδα ηλικίας κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, του [παλαιού BBesG Bln]. Με την πρώτη προαγωγή αυτή αρχίζει η κρίσιμη περίοδος επαγγελματικής εμπειρίας που προβλέπεται στο άρθρο 38, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του [νέου BBesG Bln].

(2) Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, η κρίσιμη περίοδος επαγγελματικής εμπειρίας που προβλέπεται στο άρθρο 38, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του [νέου BBesG Bln] αρχίζει, στην περίπτωση κατάταξης βάσει βασικού μισθού που αντιστοιχεί στις βαθμίδες ηλικίας 1 και 2 του βαθμού R1, βασικού μισθού ο οποίος, σύμφωνα με τον νόμο περί προσαρμογής των αμοιβών και των συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου του 2010/2011, θα ίσχυε την 1η Αυγούστου 2011, με την κατάταξη στο κλιμάκιο 1 του βασικού μισθού το οποίο προβλέπεται στο παράρτημα 4 του [νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου].

(3) Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 και 2, σε περίπτωση κατάταξης στο μεταβατικό κλιμάκιο που αντιστοιχεί στο κλιμάκιο 4 ή κατάταξης σε κλιμάκιο ή σε μεταβατικό κλιμάκιο υψηλότερο από το μεταβατικό κλιμάκιο που αντιστοιχεί στο κλιμάκιο 4, οι κρίσιμες περίοδοι επαγγελματικής εμπειρίας μειώνονται, από το κλιμάκιο 5 και άνω, κατά ένα έτος.

(4) Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, η περίοδος εμπειρίας στο κλιμάκιο 4 παρατείνεται κατά ένα έτος σε περίπτωση κατάταξης του δικαστικού λειτουργού στο κλιμάκιο 1 του παραρτήματος 4 του [νόμου για την αναμόρφωση του μισθοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου],

εφόσον συντρέχει μία από τις περιπτώσεις που ρυθμίζονται ανωτέρω από την παράγραφο 2, καθώς και σε περίπτωση κατάταξης του δικαστικού λειτουργού στο κλιμάκιο 2 του παραρτήματος 4 του [νόμου αυτού] βάσει του βασικού μισθού της βαθμίδας ηλικίας 4 του βαθμού R1 που θα δικαιούνταν ο ενδιαφερόμενος την 1η Αυγούστου 2011, σύμφωνα με τον νόμο περί προσαρμογής των αμοιβών και των συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων του Βερολίνου του 2010/2011.»

**Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα**

16 Ο D. Unland, ο οποίος γεννήθηκε στις 19 Φεβρουαρίου 1976, υπηρετεί ως δικαστής του Land Berlin. Προσλήφθηκε σε ηλικία 29 ετών και η πρόσληψή του διεπόταν από τον παλαιό ομοσπονδιακό νόμο για τη μισθοδοσία, τη δε 1η Αυγούστου 2011 υπήχθη στο νέο καθεστώς μισθοδοσίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του BerlBesÜG.

17 Με έγγραφο της 17ης Δεκεμβρίου 2009, ο προσφεύγων ζήτησε από το Land Berlin να του καταβάλει αναδρομικά, για το διάστημα που δεν ίσχυε ακόμη η παραγραφή, τις αποδοχές που αντιστοιχούσαν στο υψηλότερο κλιμάκιο του βαθμού του. Η Zentrale Besoldungs- und Vergütungsstelle der Justiz (Κεντρική Υπηρεσία Μισθοδοσίας Δικαστικών Λειτουργών) απέρριψε την αίτησή του με απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2010. Στη συνέχεια, η διοικητική προσφυγή που υπέβαλε ο προσφεύγων κατά της ανωτέρω απόφασης απορρίφθηκε επίσης από την πρόεδρο του Kammergericht με απόφαση της 7ης Μαΐου 2010.

18 Κατόπιν αυτού ο προσφεύγων άσκησε στις 5 Ιουνίου 2010 ενώπιον του Verwaltungsgericht Berlin (Γερμανία) ένδικη προσφυγή, ισχυριζόμενος ότι υπήρξε θύμα διάκρισης λόγω ηλικίας, διάκρισης που οφείλεται στον κανόνα που συναρτά τις αποδοχές προς την ηλικία. Ο προσφεύγων θεωρεί συγκεκριμένα ότι αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης όχι μόνο ο παλαιός ομοσπονδιακός νόμος για τη μισθοδοσία, αλλά και οι μέθοδοι κατάταξης στο νέο μισθολογικό καθεστώς, και ζητεί συνεπώς να του καταβάλλονται οι αποδοχές που αντιστοιχούν στο υψηλότερο κλιμάκιο του βαθμού του. Το αίτημά του για καταβολή των αποδοχών αυτών αφορά το μέλλον, αλλά ζητεί επίσης την αναδρομική καταβολή των αποδοχών αυτών για διάστημα που να ανατρέχει τουλάχιστον μέχρι το 2009.

19 Συναφώς το αιτούν δικαστήριο θέτει το ερώτημα αν οι επίμαχες στην κύρια δίκη εθνικές ρυθμίσεις είναι συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα με την οδηγία 2000/78, καθόσον οι ρυθμίσεις αυτές ενδέχεται να δημιουργούν διακρίσεις λόγω ηλικίας, οι οποίες απαγορεύονται από την οδηγία αυτή.

20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Berlin αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το ευρωπαϊκό πρωτογενές και/ή παράγωγο δίκαιο, και ειδικότερα εν προκειμένω η οδηγία 2000/78/ΕΚ, προκειμένου να εφαρμόζεται πλήρως η απαγόρευση των αδικαιολόγητων διακρίσεων λόγω ηλικίας, να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι καλύπτει επίσης τις εθνικές διατάξεις που αφορούν τη μισθοδοσία των δικαστών ομόσπονδου κράτους (Land);

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: Προκύπτει από την ερμηνεία του εν λόγω ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου ότι η εθνική ρύθμιση, κατά την οποία το ύψος του βασικού μισθού ενός δικαστή κατά την είσοδό του στο δικαστικό σώμα και η μεταγενέστερη αύξηση του εν λόγω βασικού μισθού εξαρτάται από την ηλικία του, συνιστά άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω ηλικίας;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο δεύτερο ερώτημα: Απαγορεύει η ερμηνεία του εν λόγω πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου να προβάλλεται ως δικαιολογητικός λόγος για την εθνική αυτή διάταξη ο επιδιωκόμενος από τον νομοθέτη σκοπός επιβράβευσης της επαγγελματικής πείρας και/ή των κοινωνικών δεξιοτήτων;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τρίτο ερώτημα: Επιτρέπει η ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου, ενόσω δεν εφαρμόζεται δίκαιο περί μισθοδοσίας που να μην εισάγει διακρίσεις, άλλο έννομο αποτέλεσμα από αυτό της αναδρομικής αμοιβής αυτών που έχουν υποστεί δυσμενή διάκριση σύμφωνα με το ανώτατο μισθολογικό κλιμάκιο του βαθμού τους;

   Προκύπτει η έννομη συνέπεια της παραβιάσεως της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων από το ίδιο το ευρωπαϊκό πρωτογενές και/ή παράγωγο δίκαιο, εν προκειμένω ειδικότερα από την οδηγία 2000/78/ΕΚ, ή απορρέει η αξίωση του προσώπου που έχει υποστεί δυσμενή διάκριση μόνον από την κατά το δίκαιο της Ένωσης ευθύνη των κρατών μελών σε περίπτωση πλημμελούς μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο διατάξεων του ευρωπαϊκού δικαίου;

5) Απαγορεύει η ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου να εξαρτά μια εθνική διάταξη την ύπαρξη δικαιώματος (αναδρομικής) πληρωμής ή καταβολής αποζημίωσης από την προϋπόθεση ότι οι δικαστές έχουν προβάλει την αξίωσή τους εντός σχετικά σύντομης προθεσμίας;

6) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα: Προκύπτει από την ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου ότι ο μεταβατικός νόμος, με τον οποίο οι υπηρετούντες ήδη δικαστές κατατάσσονται σε κλιμάκιο του νέου συστήματος αποκλειστικώς βάσει του ύψους του βασικού μισθού που λάμβαναν σύμφωνα με το παλαιό (εισάγον διακρίσεις) δίκαιο περί μισθοδοσίας κατά την κρίσιμη για τη μεταβατική περίοδο ημερομηνία και σύμφωνα με τον οποίο η περαιτέρω εξέλιξη στα ανώτερα κλιμάκια θα εξαρτάται στη συνέχεια, ανεξάρτητα από τη συνολικώς κτηθείσα πείρα του δικαστή, αποκλειστικά και μόνο από τις περιόδους της πείρας που θα έχει αποκτήσει ο δικαστής μετά από την έναρξη της ισχύος του μεταβατικού νόμου, συνιστά —μέχρι να φθάσει ο δικαστής το ανώτατο μισθολογικό κλιμάκιο— διαιώνιση της υφιστάμενης διάκρισης λόγω ηλικίας;

7) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο έκτο ερώτημα: Απαγορεύει η ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου να προβάλλεται ως δικαιολογητικός λόγος για τη διαιώνιση αυτή της αρχικής άνισης μεταχείρισης ο νομοθετικός σκοπός που συνίσταται αφενός στην προστασία όχι (μόνο) των κεκτημένων δικαιωμάτων κατά την ημερομηνία αναφοράς για τη μετάβαση στο νέο σύστημα, αλλά (επίσης) των προσδοκιών των υπηρετούντων ήδη δικαστών όσον αφορά τις προοπτικές μισθολογικής εξέλιξης, στον αντίστοιχο βαθμό τους, τις οποίες τους εξασφάλιζε το παλαιό σύστημα, και αφετέρου στην παροχή στους νέους δικαστές καλύτερων αποδοχών από ό,τι σε όσους υπηρετούσαν ήδη;

   Μπορεί να προβληθεί ως δικαιολογητικός λόγος για τη συνέχιση της δυσμενούς διάκρισης των υπηρετούντων ήδη δικαστών το ότι η εναλλακτική λύση (νέα εξατομικευμένη κατάταξη των δικαστών αυτών βάσει της αρχαιότητάς τους) θα συνδεόταν με αυξημένες διοικητικές δαπάνες;

8) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο ερώτημα 7 όσον αφορά τον δικαιολογητικό λόγο: Επιτρέπει η ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου, ενόσω δεν εφαρμόζεται δίκαιο περί μισθοδοσίας που να μην εισάγει διακρίσεις ακόμη και για τους υπηρετούντες ήδη δικαστές, άλλο έννομο αποτέλεσμα από αυτό της αναδρομικής και πάγιας καταβολής στους υπηρετούντες ήδη δικαστές αποδοχών που να αντιστοιχούν στο ανώτατο μισθολογικό κλιμάκιο του βαθμού τους;

9) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στα ερωτήματα 1 έως 3 και αρνητικής απάντησης στο ερώτημα 6: Προκύπτει από την ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου ότι συνιστά άμεση ή έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω ηλικίας η μεταβατική νομοθετική ρύθμιση, η οποία παρέχει στους υπηρετούντες ήδη δικαστές που κατά τον χρόνο της μετάβασης στο νέο

σύστημα είχαν συμπληρώσει ορισμένη ηλικία δυνατότητα ταχύτερης μισθολογικής εξέλιξης, εφόσον έχουν φθάσει σε ορισμένο μισθολογικό κλιμάκιο, απ' ό,τι στους υπηρετούντες ήδη κατά την κρίσιμη για τη μετάβαση στο νέο σύστημα ημερομηνία δικαστές νεότερης ηλικίας;

10) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ένατο ερώτημα: Απαγορεύει η ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου να προβάλλεται ως δικαιολογητικός λόγος για την άνιση αυτή μεταχείριση ο νομοθετικός σκοπός που συνίσταται στην προστασία όχι των κεκτημένων δικαιωμάτων κατά την ημερομηνία αναφοράς για τη μετάβαση στο νέο σύστημα, αλλά αποκλειστικά και μόνο των προσδοκιών των υπηρετούντων ήδη δικαστών όσον αφορά τις προοπτικές μισθολογικής εξέλιξης, στον αντίστοιχο βαθμό τους, τις οποίες τους εξασφάλιζε το παλαιό σύστημα

11) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο ερώτημα 10 όσον αφορά τον δικαιολογητικό λόγο: Επιτρέπει η ερμηνεία του ευρωπαϊκού πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου, ενόσω δεν εφαρμόζεται δίκαιο περί μισθοδοσίας που να μην εισάγει διακρίσεις ακόμη και για τους υπηρετούντες ήδη δικαστές, άλλο έννομο αποτέλεσμα από αυτό της αναδρομικής και συνεχούς εξασφάλισης σε όλους τους υπηρετούντες ήδη δικαστές της ίδιας μισθολογικής εξέλιξης όπως και στους δικαστές που έχουν προνομιακή μεταχείριση και για τους οποίους γίνεται λόγος στο ερώτημα 9;»

21 Με έγγραφο της 25ης Ιουνίου 2014, ο Γραμματέας του Δικαστηρίου διαβίβασε στο αιτούν δικαστήριο αντίγραφο της απόφασης Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005) και του έθεσε το ερώτημα αν ενέμενε στα προδικαστικά ερωτήματά του κατόπιν της απόφασης αυτής.

22 Το αιτούν δικαστήριο, με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Δεκεμβρίου 2014, επιβεβαίωσε ότι εμμένει στα ερωτήματά του και αναδιατύπωσε το τρίτο ερώτημα ως εξής:

«Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο δεύτερο ερώτημα: Απαγορεύει μήπως η ερμηνεία του εν λόγω πρωτογενούς και/ή παράγωγου δικαίου να προβληθεί οποιοσδήποτε δικαιολογητικός λόγος για την εθνική αυτή διάταξη;»

23 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο καλείται να απαντήσει σε όλα τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν εξαρχής, μεταξύ των οποίων και το τρίτο ερώτημα, το οποίο έχει αναδιατυπωθεί.

## Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

*Επί του πρώτου ερωτήματος*

24 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν η οδηγία 2000/78 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι αποδοχές των δικαστών εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

25 Το ερώτημα αυτό αφορά το καθ' ύλη και το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78.

26 Όσον αφορά το καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς τη σχέση μεταξύ, αφενός, του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας, δυνάμει του οποίου, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που έχουν απονεμηθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, όπου η έκφραση αυτή καλύπτει, μεταξύ άλλων, τις απολύσεις και τις αμοιβές,

και, αφετέρου, του άρθρου 153, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, που προβλέπει μια εξαίρεση από την αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, καθόσον δεν της επιτρέπεται να επεμβαίνει στον τομέα των αμοιβών.

27 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο με την απόφαση Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψεις 34 και 35), ο όρος «αμοιβές», κατά την έννοια του άρθρου 153, παράγραφος 5, ΣΛΕΕ, πρέπει να διακρίνεται από τον ίδιο όρο που χρησιμοποιείται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2000/78, διότι ο τελευταίος αυτός όρος αποτελεί μέρος των όρων απασχόλησης και δεν αφορά άμεσα τον καθορισμό του ύψους των αμοιβών. Επομένως, οι εθνικές διατάξεις που ρυθμίζουν τους όρους κατάταξης στους μισθολογικούς βαθμούς και στα μισθολογικά κλιμάκια εμπίπτουν στο καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78.

28 Όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, αρκεί η υπόμνηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής προβλέπει ρητά ότι η οδηγία εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, σε όλα τα πρόσωπα που υπάγονται στον δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων. Δεν αμφισβητείται δε ότι το λειτούργημα του δικαστή υπάγεται στον δημόσιο τομέα.

29 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2000/78 έχει την έννοια ότι οι αποδοχές των δικαστών εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

*Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος*

30 Το αιτούν δικαστήριο, με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία που προβλέπει ότι το κλιμάκιο του βασικού μισθού ενός δικαστή εντός του οικείου βαθμού της σταδιοδρομίας του καθορίζεται, κατά την πρόσληψή του, βάσει της ηλικίας του.

31 Πέρα από το άρθρο 38, παράγραφος 1, του παλαιού ομοσπονδιακού νόμου για τη μισθοδοσία, το οποίο προβλέπει ότι ο βασικός μισθός υπολογίζεται ανάλογα με τις βαθμίδες ηλικίας, από την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού προκύπτει ότι, αν ο δικαστής ή ο εισαγγελέας προσλαμβάνεται μετά τη συμπλήρωση του 35ου έτους της ηλικίας του, για τον υπολογισμό του βασικού μισθού λαμβάνεται ως βάση μια ηλικία αναφοράς, η οποία αντιστοιχεί στην πραγματική ηλικία, μείον το ήμισυ των πλήρων ετών που έχει συμπληρώσει ο ενδιαφερόμενος μεταξύ της συμπλήρωσης του 35ου έτους και του διορισμού του. Η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού προέβλεπε άλλωστε ότι οι δικαστές και εισαγγελείς οι οποίοι δεν έχουν ακόμη συμπληρώσει το 27ο έτος της ηλικίας τους λαμβάνουν τον αρχικό βασικό μισθό του βαθμού τους μέχρις ότου συμπληρώσουν την προβλεπόμενη ηλικία για την εξέλιξή τους στις βαθμίδες ηλικίας.

32 Επομένως, ο βασικός μισθός των δικαστικών καθοριζόταν, κατά την πρόσληψή τους, αποκλειστικά και μόνο σε συνάρτηση με τη βαθμίδα ηλικίας στην οποία βρίσκονταν.

33 Το Δικαστήριο, με την απόφαση Specht κ.λπ.(C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005), εξέτασε ερωτήματα που είχαν το ίδιο περιεχόμενο με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα που έχουν υποβληθεί εν προκειμένω, οπότε η απάντηση που έδωσε το Δικαστήριο με εκείνη την απόφαση μπορεί να χρησιμοποιηθεί πλήρως για την απάντηση στα προκείμενα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου.

34 Συγκεκριμένα, με τις σκέψεις 39 έως 51 της απόφασης εκείνης, το Δικαστήριο εξέτασε κατά πόσον ο παλαιός ομοσπονδιακός νόμος για τη μισθοδοσία ενείχε διάκριση κατά την έννοια των άρθρων 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όντως ενείχε τέτοια

διάκριση, διότι η κατάταξη των δημοσίων υπαλλήλων, κατά την πρόσληψή τους, σε κλιμάκιο του βασικού μισθού με βάση την ηλικία τους έβαινε πέραν του πρόσφορου και αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του θεμιτού σκοπού τον οποίο επιδίωκε ο εν λόγω νόμος.

35 Το γεγονός ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη διατάξεις αποσκοπούν στην επιβράβευση της επαγγελματικής πείρας και/ή των κοινωνικών δεξιοτήτων των δικαστών δεν ασκεί συναφώς καμία επιρροή.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη νομοθεσία, ότι ο βασικός μισθός ενός δικαστή καθορίζεται, κατά την πρόσληψή του, αποκλειστικά και μόνο βάσει της ηλικίας του.

*Επί του έκτου και του έβδομου ερωτήματος*

37 Το αιτούν δικαστήριο, με το έκτο και το έβδομο ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθορίζει τους όρους της νέας κατάταξης, στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογικού καθεστώτος, των υπηρετούντων ήδη δικαστών προβλέποντας ότι το μισθολογικό κλιμάκιο στο οποίο κατατάσσονται πλέον οι δικαστές αυτοί καθορίζεται μόνο βάσει του ύψους του βασικού μισθού που λάμβαναν υπό το παλαιό μισθολογικό καθεστώς, το οποίο όμως βασιζόταν σε διάκριση λόγω ηλικίας του δικαστή. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί ειδικότερα αν για τη διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπάγεται ενδεχομένως η νομοθεσία αυτή μπορεί να προβληθεί ως δικαιολογητικός λόγος ο σκοπός της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων.

38 Από το άρθρο 5 του BerlBesÜG προκύπτει ότι για την κατάταξη των υπηρετούντων ήδη δικαστών σε κλιμάκιο ή μεταβατικό κλιμάκιο του νέου μισθολογικού καθεστώτος λαμβάνεται υπόψη μόνο ο προγενέστερος βασικός μισθός. Η κατάταξη των υπηρετούντων ήδη δικαστών στο νέο μισθολογικό καθεστώς πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο σε συνάρτηση με τη βαθμίδα ηλικίας στην οποία βρισκόταν ο ενδιαφερόμενος υπό το παλαιό καθεστώς.

39 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το εν λόγω άρθρο ενδέχεται να διαιωνίσει τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ δικαστών, ανάλογα με την ηλικία, εντός του νέου μισθολογικού καθεστώτος.

40 Συγκεκριμένα, τα μέτρα κατάταξης στο νέο καθεστώς που προβλέπουν, όπως το άρθρο 5 του BerlBesÜG, ότι η κατάταξη αυτή βασίζεται στις προηγούμενες αποδοχές των υπηρετούντων ήδη δημόσιων υπαλλήλων, αποδοχές οι οποίες επίσης καθορίζονταν με βάση την ηλικία, διαιωνίζουν μια κατάσταση που δημιουργεί διακρίσεις και έχει ως συνέπεια ότι ορισμένοι δικαστές λαμβάνουν χαμηλότερες αποδοχές από ό,τι άλλοι δικαστές, μολονότι τελούν σε συγκρίσιμες καταστάσεις, και τούτο οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην ηλικία που είχαν κατά την πρόσληψή τους (βλ. επ' αυτού απόφαση Specht κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψεις 56 έως 58).

41 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η διαφορετική αυτή μεταχείριση λόγω ηλικίας μπορεί να δικαιολογηθεί από την άποψη του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.

42 Όσον αφορά, πρώτον, τον σκοπό προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων, τον οποίο επικαλείται το αιτούν δικαστήριο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προστασία των κεκτημένων δικαιωμάτων μιας κατηγορίας προσώπων αποτελεί επιτακτική ανάγκη γενικού συμφέροντος (απόφαση Specht κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψη 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Δεύτερον, το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει ότι ένας νόμος όπως BerlBesÜG είναι πρόσφορος προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, της διασφάλισης δηλαδή της διατήρησης των κεκτημένων δικαιωμάτων (απόφαση Specht κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψεις 65 έως 68). Στη συνέχεια το Δικαστήριο έκρινε ότι ο εθνικός νομοθέτης δεν είχε υπερβεί το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού θεσπίζοντας τα αποκλίνοντα μεταβατικά μέτρα με τον BerlBesÜG (απόφαση Specht κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψεις 69 έως 85).

44 Κανένα στοιχείο της δικογραφίας που έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο δεν μπορεί να κλονίσει την ορθότητα των παραπάνω διαπιστώσεων.

45 Όπως προκύπτει από τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί στο Δικαστήριο, η κατάταξη των δικαστών στο νέο καθεστώς δεν διαφέρει από την αντίστοιχη κατάταξη των δημόσιων υπαλλήλων του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου ούτε ως προς την επιλεγείσα μέθοδο ούτε ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Συγκεκριμένα, με τον BerlBesÜG θεσπίστηκαν κανόνες που εφαρμόζονται ομοιόμορφα στους δικαστές, στους εισαγγελείς και στους δημόσιους υπαλλήλους ενόψει της κατάταξής τους στο νέο καθεστώς.

46 Ο εθνικός νομοθέτης δηλαδή, θεσπίζοντας τον BerlBesÜG, προέβη σε αναμόρφωση του μισθολογικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων και των δικαστών του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου. Ο νόμος αυτός προβλέπει, με σκοπό τη διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων των υπηρετούντων ήδη δικαστών, μια μεταβατική απόκλιση, δυνάμει της οποίας οι δικαστές αυτοί κατατάχθηκαν αμέσως σε νέο μισθολογικό κλιμάκιο ή μεταβατικό μισθολογικό κλιμάκιο (βλ. επ' αυτού απόφαση Specht κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψεις 72 και 73).

47 Επιπλέον, αφού το άρθρο 38 του παλαιού ομοσπονδιακού νόμου για τη μισθοδοσία εφαρμοζόταν σε κάθε δικαστή του ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου κατά την πρόσληψή του, οι δημιουργούσες διακρίσεις πτυχές του επηρέαζαν δυνητικώς όλους τους δικαστές αυτούς (βλ. επ' αυτού απόφαση Specht κ.λπ.,C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψη 96). Επομένως, το συμπέρασμα πρέπει να είναι ότι στο πλαίσιο του παλαιού ομοσπονδιακού νόμου για τη μισθοδοσία δεν υπήρχε κανένα έγκυρο σύστημα αναφοράς και ότι, αντίθετα από ό,τι υποστηρίζει ο προσφεύγων, δεν υπάρχει ούτε μια κατηγορία «νεαρών δικαστών» που αντιμετωπίζεται δυσμενέστερα από τον εν λόγω νόμο και από τον BerlBesÜG ούτε μια κατηγορία «δικαστών μεγαλύτερης ηλικίας» που αντιμετωπίζεται ευνοϊκότερα από τους νόμους αυτούς.

48 Εξάλλου, οι όροι κατάταξης στο νέο καθεστώς πρέπει να θεωρηθούν συμβατοί με την υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν, όπως προβλέπει το άρθρο 16, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78, τα αναγκαία μέτρα, ώστε να καταργηθεί κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη αντιβαίνουσα στην αρχή της ίσης μεταχείρισης.

49 Κατά συνέπεια, στο έκτο και στο έβδομο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθορίζει τους όρους της νέας κατάταξης, στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογικού καθεστώτος, των υπηρετούντων ήδη δικαστών προβλέποντας ότι το μισθολογικό κλιμάκιο στο οποίο κατατάσσονται πλέον οι δικαστές αυτοί καθορίζεται μόνο βάσει του ύψους του βασικού μισθού που λάμβαναν υπό το παλαιό μισθολογικό καθεστώς, το οποίο όμως βασιζόταν σε διάκριση λόγω ηλικίας του δικαστή, εφόσον για τη διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπάγεται η νομοθεσία αυτή μπορεί να προβληθεί ως δικαιολογητικός λόγος ο σκοπός της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων.

*Επί του ένατου και του δέκατου ερωτήματος*

50 Το αιτούν δικαστήριο, με το ένατο και το δέκατο ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθορίζει τους όρους μισθολογικής εξέλιξης, στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογικού καθεστώτος, των υπηρετούντων ήδη δικαστών προβλέποντας ότι στους υπηρετούντες ήδη δικαστές που κατά την ημερομηνία μετάβασης στο νέο καθεστώς είχαν συμπληρώσει ορισμένη ηλικία παρέχεται δυνατότητα ταχύτερης μισθολογικής εξέλιξης, εφόσον έχουν φθάσει σε ορισμένο μισθολογικό κλιμάκιο, απ' ό,τι στους υπηρετούντες ήδη κατά την κρίσιμη για τη μετάβαση στο νέο καθεστώς ημερομηνία δικαστές νεότερης ηλικίας. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί ειδικότερα αν για τη διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπάγεται ενδεχομένως η νομοθεσία αυτή μπορεί να προβληθεί κάποιος δικαιολογητικός λόγος.

51 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο Γερμανός νομοθέτης, με το άρθρο 6 του BerlBesÜG, θέσπισε μια διαφοροποίηση σε συνάρτηση με τη βαθμίδα ηλικίας στην οποία βρισκόταν ο ενδιαφερόμενος κατά την κρίσιμη για τη μετάβαση στο νέο καθεστώς ημερομηνία, και μάλιστα τόσο όσον αφορά την ημερομηνία της πρώτης προαγωγής στο επόμενο κλιμάκιο όσο και κατά τον υπολογισμό των μεταγενέστερων περιόδων επαγγελματικής πείρας.

52 Συγκεκριμένα, όσον αφορά την πρώτη προαγωγή στο επόμενο κλιμάκιο στο πλαίσιο του νέου μισθολογικού καθεστώτος, από τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του BerlBesÜG, για τους δικαστές οι οποίοι, στο πλαίσιο του παλαιού μισθολογικού καθεστώτος, θα έπρεπε να υπαχθούν, κατά την κρίσιμη ημερομηνία της μετάβασης στο νέο καθεστώς, στη βαθμίδα ηλικίας 1 ή 2, δηλαδή για τους δικαστές που δεν είχαν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία εκείνη το 31ο έτος της ηλικίας τους, η περίοδος επαγγελματικής πείρας μηδενίζεται κατά την ημερομηνία της κατάταξής τους στο νέο καθεστώς. Αντίθετα, για τους δικαστές οι οποίοι υπήχθησαν στο νέο καθεστώς τουλάχιστον βάσει του βασικού μισθού της βαθμίδας ηλικίας 3, δηλαδή είχαν ήδη συμπληρώσει το 31ο έτος της ηλικίας τους, η πρώτη προαγωγή στο επόμενο κλιμάκιο πραγματοποιείται κατά την ημερομηνία κατά την οποία οι εν λόγω δικαστές θα είχαν φθάσει, σύμφωνα με το παλαιό καθεστώς, στην αμέσως υψηλότερη βαθμίδα ηλικίας.

53 Όσον αφορά τη μεταγενέστερη εξέλιξη εντός του νέου μισθολογικού καθεστώτος, το άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, του BerlBesÜG προβλέπει ότι οι κρίσιμες για την προαγωγή στο επόμενο κλιμάκιο περίοδοι επαγγελματικής πείρας μειώνονται, από το κλιμάκιο 5 και άνω, υπό την προϋπόθεση ότι οι υπηρετούντες ήδη δικαστές είχαν αρχικά καταταγεί τουλάχιστον στο μεταβατικό κλιμάκιο 4 του νέου μισθολογικού καθεστώτος.

54 Εφόσον, όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, η μείωση αυτή του χρόνου αναμονής για την προαγωγή στα μισθολογικά κλιμάκια ισχύει μόνο για τους δικαστές που είχαν συμπληρώσει το 39ο τουλάχιστον έτος της ηλικίας τους κατά την ημερομηνία μετάβασης στο νέο καθεστώς, ενώ οι δικαστές που δεν είχαν συμπληρώσει την ηλικία αυτή κατά την κατάταξή τους στο νέο καθεστώς εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής και είναι αναγκασμένοι, κατά μείζονα λόγο, να αναμείνουν ένα επιπλέον έτος για να φθάσουν στο επόμενο κλιμάκιο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση καθιερώνει μια διαφορετική μεταχείριση που οφείλεται άμεσα στην ηλικία, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78.

55 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η διαφορετική αυτή μεταχείριση μπορεί να δικαιολογηθεί από την άποψη του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.

56 Από τις παρατηρήσεις της Γερμανικής Κυβέρνησης προκύπτει συναφώς ότι σκοπός του άρθρου 6 του BerlBesÜG ήταν να ευθυγραμμιστεί η καμπύλη της διαγραμματικής εξέλιξης των αποδοχών των δικαστών προς την αντίστοιχη καμπύλη των αποδοχών των δημόσιων υπαλλήλων, η οποία είχε

εκσυγχρονιστεί το 1997, και, τελικά, να καταστεί ελκυστικότερο το δικαστικό λειτούργημα, με την παροχή ιδίως της εγγύησης για ταχύτερη εξέλιξη του εισοδήματος στην αρχή της σταδιοδρομίας. Επιπλέον, έπρεπε να διασφαλιστεί αφενός ότι κανείς από τους υπηρετούντες ήδη δικαστές δεν θα υφίστατο άμεση απώλεια μισθού ούτε θα ζημιωνόταν επί του συνόλου της σταδιοδρομίας του και αφετέρου ότι όλοι οι δικαστές θα έφθαναν, στο 49ο έτος της ηλικίας τους, στο τελευταίο μισθολογικό κλιμάκιο.

57 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το παρόν στάδιο της εξέλιξης του δικαίου της Ένωσης, τα κράτη μέλη καθώς και, κατά περίπτωση, οι κοινωνικοί εταίροι σε εθνικό επίπεδο έχουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης όταν επιλέγουν όχι μόνο να επιδιώξουν ένα συγκεκριμένο σκοπό μεταξύ διαφόρων σκοπών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης, αλλά και όταν καθορίζουν τα μέτρα με τα οποία μπορεί να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, σκέψη 68).

58 Συνεπώς, ορισμένοι σκοποί, όπως οι επιδιωκόμενοι με την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση, πρέπει καταρχήν να θεωρείται ότι δικαιολογούν «αντικειμενικά και λογικά», «στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου», όπως προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78, τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας.

59 Πρέπει όμως να εξακριβώνεται επιπλέον, σύμφωνα με το γράμμα της εν λόγω διάταξης, αν τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των σκοπών αυτών είναι «πρόσφορα και αναγκαία».

60 Η Γερμανική Κυβέρνηση, με τις παρατηρήσεις της και τις διευκρινίσεις που παρέσχε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εξέθεσε δια μακρών τους λόγους για τους οποίους είχε θεσπιστεί το άρθρο 6 του BerlBesÜG.

61 Η εν λόγω κυβέρνηση ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι το συνολικό χρονικό διάστημα που καλύπτει η κλίμακα των αποδοχών των δικαστών και εισαγγελέων είναι μικρότερο από ό,τι στην περίπτωση των δημόσιων υπαλλήλων, διότι λαμβάνεται υπόψη η συνήθως μεγαλύτερη διάρκεια της εκπαίδευσής τους και το γεγονός ότι εισέρχονται στον επαγγελματικό βίο αργότερα. Το νέο σύστημα επαγγελματικής εξέλιξης περιλαμβάνει λιγότερα κλιμάκια, και συγκεκριμένα οκτώ «κλιμάκια πείρας», με αποτέλεσμα οι δικαστές να φθάνουν ταχύτερα στα κλιμάκια που αντιστοιχούν στις υψηλότερες αποδοχές. Δεδομένου όμως ότι για λόγους προϋπολογισμού το εισόδημα των δικαστών δεν ήταν δυνατόν να αυξάνει σημαντικά, η μισθολογική αυτή πρόοδος επιβραδύνεται κατά τα ενδιάμεσα έτη. Έτσι, από το κλιμάκιο 5 και άνω, οι δικαστές είναι πλέον αναγκασμένοι να αναμένουν ένα επιπλέον έτος για να προαχθούν στο αμέσως υψηλότερο κλιμάκιο.

62 Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η τροποποίηση αυτή, η οποία ευνοεί τους δικαστές ηλικίας μεταξύ 31 και 39 ετών, πρέπει να χαρακτηριστεί ως ευεργετική ρύθμιση, διότι η επαγγελματική πείρα αυξάνει ιδιαίτερα σημαντικά κατά τα πρώτα έτη της επαγγελματικής δραστηριότητας, αλλά και ως ένα μέσο κάλυψης των αναγκών των δικαστών σε μια περίοδο της ζωής τους κατά την οποία έχουν συνήθως να αντιμετωπίσουν, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, αυξημένες δαπάνες. Επιπλέον, η εξέλιξη των υπηρετούντων ήδη δικαστών των οποίων η κατάταξη στο νέο καθεστώς γίνεται σε σχετικά μεγάλη ηλικία, δηλαδή από τη βαθμίδα ηλικίας 7 και άνω του παλαιού καθεστώτος, επιβραδύνεται λόγω της εφαρμογής της νέας καμπύλης διαγραμματικής εξέλιξης των προαγωγών. Ως αντιστάθμισμα, η διάρκεια παραμονής σε κάθε κλιμάκιο συντομεύθηκε κατά ένα έτος για την κατηγορία αυτή. Η εν λόγω κυβέρνηση, απαντώντας σε διευκρινιστική ερώτηση που της έθεσε το Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δήλωσε ότι ο λόγος για τον οποίο το σύστημα αυτό είναι περίπλοκο είναι ότι η επιδίωξη του νομοθέτη ήταν να μην υπάρχει για καμία κατηγορία δικαστών υπερβολικά ευνοϊκή ή δυσμενής μεταχείριση κατόπιν της κατάταξής τους στο νέο μισθολογικό καθεστώς.

63 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την εξέταση του φακέλου της υπόθεσης που έχει υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου δεν έχει προκύψει κανένα στοιχείο που να κλονίζει την ορθότητα των παρατηρήσεων αυτών της Γερμανικής Κυβέρνησης. Ομοίως, στο Δικαστήριο δεν έχει υποβληθεί κανένα στοιχείο που να θέτει υπό αμφισβήτηση τον πρόσφορο και αναγκαίο χαρακτήρα του νέου συστήματος προαγωγών.

64 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι το επιχείρημα ότι το άρθρο 6 του BerlBesÜG συνεπάγεται «χειροτέρευση» της κατάστασης των «νεότερης ηλικίας δικαστών», οι οποίοι αντιμετωπίζονταν ήδη δυσμενέστερα υπό τον προϊσχύσαντα ομοσπονδιακό νόμο για τη μισθοδοσία, πρέπει να απορριφθεί, καθόσον, όπως διαπιστώθηκε παραπάνω στη σκέψη 47, δεν υπάρχουν τέτοιες κατηγορίες.

65 Κατόπιν των παραπάνω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό, αν ληφθεί υπόψη το ευρύ περιθώριο εκτίμησης που έχουν τα κράτη μέλη όταν επιλέγουν όχι μόνο να επιδιώξουν ένα συγκεκριμένο σκοπό στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης, αλλά και όταν καθορίζουν τα μέτρα με τα οποία μπορεί να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, ότι η θέσπιση του άρθρου 6 του BerlBesÜG ήταν εύλογη ενόψει του σκοπού που επιδίωκε ο εθνικός νομοθέτης.

66 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, στο ένατο και στο δέκατο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθορίζει τους όρους μισθολογικής εξέλιξης, στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογικού καθεστώτος, των υπηρετούντων ήδη δικαστών προβλέποντας ότι στους υπηρετούντες ήδη δικαστές που κατά την ημερομηνία μετάβασης στο νέο καθεστώς είχαν συμπληρώσει ορισμένη ηλικία παρέχεται δυνατότητα ταχύτερης μισθολογικής εξέλιξης, εφόσον έχουν φθάσει σε ορισμένο μισθολογικό κλιμάκιο, απ' ό,τι στους υπηρετούντες ήδη κατά την κρίσιμη για τη μετάβαση στο νέο καθεστώς ημερομηνία δικαστές νεότερης ηλικίας, καθόσον για τη διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπάγεται η νομοθεσία αυτή μπορεί να προβληθεί δικαιολογητικός λόγος στηριζόμενος στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

*Επί του τέταρτου ερωτήματος*

67 Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει ποιες είναι οι έννομες συνέπειες σε περίπτωση που ο παλαιός ομοσπονδιακός νόμος για τη μισθοδοσία παραβιάζει την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν οι συνέπειες αυτές απορρέουν από την οδηγία 2000/78 ή από τη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση Francovich κ.λπ. (C-6/90 και C-9/90, EU:C:1991:428) και αν, στην τελευταία αυτή περίπτωση, συντρέχουν οι προϋποθέσεις για γένεση ευθύνης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

68 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού με την απόφαση Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005) και η απάντησή του ισχύει πλήρως για την υπό κρίση υπόθεση.

69 Υπό τις συνθήκες αυτές και για τους ίδιους ακριβώς λόγους με αυτούς που παρατίθενται στις σκέψεις 88 έως 107 της απόφασης Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005), στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

— Υπό περιστάσεις όπως αυτές που αφορούν την υπόθεση της κύριας δίκης, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει την αναδρομική χορήγηση στους δικαστές που έχουν υποστεί δυσμενή διάκριση ποσού ίσου με τη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που τους έχουν καταβληθεί πράγματι και των αποδοχών που αντιστοιχούν στο υψηλότερο κλιμάκιο του βαθμού τους.

— Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ώστε να γεννάται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, ευθύνη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

*Επί του πέμπτου ερωτήματος*

70 Με το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι απαγορεύει τον εθνικό κανόνα που, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη κανόνας, προβλέπει την υποχρέωση του εθνικού δικαστή να προβάλει εντός σχετικά σύντομης προθεσμίας, δηλαδή πριν από τη λήξη του οικείου οικονομικού έτους, οποιαδήποτε αξίωση για χρηματικές παροχές που δεν απορρέουν άμεσα από τον νόμο.

71 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού με την απόφαση Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005) και η απάντησή του ισχύει πλήρως για την υπό κρίση υπόθεση.

72 Υπό τις συνθήκες αυτές και για τους ίδιους ακριβώς λόγους με αυτούς που παρατίθενται στις σκέψεις 88 έως 107 της απόφασης Specht κ.λπ. (C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005), στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει τον εθνικό κανόνα που, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη κανόνας, προβλέπει την υποχρέωση του εθνικού δικαστή να προβάλει εντός σχετικά σύντομης προθεσμίας, δηλαδή πριν από τη λήξη του οικείου οικονομικού έτους, οποιαδήποτε αξίωση για χρηματικές παροχές που δεν απορρέουν άμεσα από τον νόμο, αν ο κανόνας αυτός δεν προσκρούει ούτε στην αρχή της ισοδυναμίας ούτε στην αρχή της αποτελεσματικότητας. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν συντρέχουν στην υπόθεση της κύριας δίκης οι προϋποθέσεις αυτές.

*Επί του όγδοου και του ενδέκατου ερωτήματος*

73 Κατόπιν των απαντήσεων που δόθηκαν στο έκτο, στο έβδομο, στο ένατο και στο δέκατο ερώτημα, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο όγδοο και στο ενδέκατο ερώτημα.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

74 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

**1) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, έχει την έννοια ότι οι αποδοχές των δικαστών εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.**

**2) Τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη νομοθεσία, ότι ο βασικός μισθός ενός δικαστή καθορίζεται, κατά την πρόσληψή του, αποκλειστικά και μόνο βάσει της ηλικίας του.**

**3) Τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθορίζει τους όρους της νέας κατάταξης, στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογικού καθεστώτος, των υπηρετούντων ήδη δικαστών προβλέποντας ότι το μισθολογικό κλιμάκιο στο οποίο κατατάσσονται πλέον οι δικαστές αυτοί καθορίζεται μόνο βάσει του ύψους του βασικού μισθού που λάμβαναν υπό το παλαιό μισθολογικό καθεστώς, το οποίο όμως βασιζόταν σε διάκριση λόγω ηλικίας του δικαστή, εφόσον για τη διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπάγεται η νομοθεσία αυτή μπορεί να προβληθεί ως δικαιολογητικός λόγος ο σκοπός της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων.**

**4) Τα άρθρα 2 και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτά η εθνική νομοθεσία η οποία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καθορίζει τους όρους μισθολογικής εξέλιξης, στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογικού καθεστώτος, των υπηρετούντων ήδη δικαστών προβλέποντας ότι στους υπηρετούντες ήδη δικαστές που κατά την ημερομηνία μετάβασης στο νέο καθεστώς είχαν συμπληρώσει ορισμένη ηλικία παρέχεται δυνατότητα ταχύτερης μισθολογικής εξέλιξης, εφόσον έχουν φθάσει σε ορισμένο μισθολογικό κλιμάκιο, απ' ό,τι στους υπηρετούντες ήδη κατά την κρίσιμη για τη μετάβαση στο νέο καθεστώς ημερομηνία δικαστές νεότερης ηλικίας, καθόσον για τη διαφορετική μεταχείριση την οποία συνεπάγεται η νομοθεσία αυτή μπορεί να προβληθεί δικαιολογητικός λόγος στηριζόμενος στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.**

**5) Υπό περιστάσεις όπως αυτές που αφορούν την υπόθεση της κύριας δίκης, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει την αναδρομική χορήγηση στους δικαστές που έχουν υποστεί δυσμενή διάκριση ποσού ίσου με τη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που τους έχουν καταβληθεί πράγματι και των αποδοχών που αντιστοιχούν στο υψηλότερο κλιμάκιο του βαθμού τους.**

**Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ώστε να γεννάται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, ευθύνη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.**

**6) Το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει τον εθνικό κανόνα που, όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη κανόνας, προβλέπει την υποχρέωση του εθνικού δικαστή να προβάλει εντός σχετικά σύντομης προθεσμίας, δηλαδή πριν από τη λήξη του οικείου οικονομικού έτους, οποιαδήποτε αξίωση για χρηματικές παροχές που δεν απορρέουν άμεσα από τον νόμο, αν ο κανόνας αυτός δεν προσκρούει ούτε στην αρχή της ισοδυναμίας ούτε στην αρχή της αποτελεσματικότητας. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν συντρέχουν στην υπόθεση της κύριας δίκης οι προϋποθέσεις αυτές.**

(υπογραφές)